

گزارش یک مورد

ابتلای همزمان به اختلال دوقطبی و پارافیلیاهای متعدد

دکتر لیلا کمالزاده^(۱)، دکتر کاوه علوی^(۲)، دکتر منصور صالحی^(۳)

چکیده

هدف: معرفی یک بیمار مبتلا به اختلال دوقطبی نوع یک که همزمان دچار انواع مختلف رفتارهای پارافیلیک بود. **گزارش مورد:** بیمار مرد ۲۵ ساله‌ای با سابقه ابتلای اختلال دوقطبی نوع یک، همراه با رفتارهای مالش‌خواهی، یادگارخواهی، مبدل پوشی و نظرسازی، رفتارهای اینابی، بهره‌هوش پایین تراز حد طبیعی و سابقه احتمالی اختلال کمبود توجه و بیشفعالی (ADHD) بود که تحت درمان با والپروئیک اسید (دپاکین)، رسپریدون، نالترکسون و فیناستراید قرار گرفت. **نتیجه گیری:** توجه به هم‌ابتلایی روانپردازی در هر یک از اختلالات خلقی و پارافیلیک، با هدف ارزیابی و درمان کامل بیمار و اجتناب از تداخلات درمانی، اهمیت دارد.

کلیدواژه: اختلال دوقطبی، پارافیلیا، گزارش مورد

[دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۶/۲۸؛ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۴/۲۴]

افسردگی عمده (MDD)^(۳)، رفتارهای جنسی اجباری و اختلالات مصرف مواد، بودند^(۵). شیوع اختلالات خلقی، اضطرابی و مصرف مواد در نمونه‌ای از بیماران پدوفیلیک^(۴)، بالاتر از ۶۰ درصد، شیوع در طول عمر اختلالات روانپردازی ۹۳ درصد و شیوع در حال حاضر این اختلالات ۷۶ درصد گزارش شده است^(۶). در کل، شیوع در طول عمر اختلالات خلقی در مرتبکان رفتارهای جنسی پارافیلیک، بسته به سن بیماران، نحوه نمونه گیری، توزیع انواع پارافیلیا و شیوه تشخیص گذاری، ۲۸-۷۰ درصد است^(۷). بروز همزمان چندین اختلال پارافیلیک نیز گزارش شده است^(۸،۱۰). اما نویسنده‌گان تنها به یک گزارش موردي از ابتلای همزمان اختلال دوقطبی نوع یک و انواع پارافیلیا برخورده‌اند که در آن رفتار پارافیلیک تنها در طول دوره مانیا بروز یافته و با درمان دوره خلقی برطرف شده بود^(۱۱).

مقدمه

پارافیلیا^(۱) عبارت است از هر گونه علاقه جنسی شدید و پایدار، جز علاقه به تحریک دستگاه تناسلی یا نزاکت مقدماتی با یک انسان به عنوان شریک جنسی که از نظر ظاهری طبیعی و از نظر جسمی بالغ و راضی به این عمل باشد (۱). پارافیلیاهای از دیدگاه اجتماعی، انحراف از اشکال قابل قبول برانگیختگی جنسی هستند^(۲).

شیوع رفتارهای پارافیلیک در جمعیت عمومی ۶۵ درصد گزارش شده است^(۳). شیوع در طول عمر اختلال پارافیلیا در بیماران روانپردازی بستری مرد ۱۳ درصد گزارش شده و این افراد بستری روانپردازی، سابقه تجربه سوء رفتار جنسی و احتمال اقدام به خودکشی بیشتری داشتند^(۴). از سوی دیگر، در یک مطالعه، ۹۲ درصد از بیماران سرپایی مبتلا به عورت‌نمایی^(۵) دچار دیگر اختلالات محور I، خصوصاً اختلال

^(۱) دستیار روانپردازی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی ایران، مرکز تحقیقات بهداشت روان؛ ^(۲) روانپرداز، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی ایران، مرکز تحقیقات بهداشت روان، خیابان ستارخان، خیابان نیایش، خیابان شهید منصوری، دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان- انتیتو روانپردازی تهران. دورنگار: ۰۶۶۵۰۶۸۵۳ (نویسنده مسئول)

E-mail: mansour.salehi@gmail.com

بلغ، علائم جنسی او تشدید شده بود. او مکرراً در خیابان به سرین خانم‌ها دست می‌زده و با پوشیدن لباس‌های زیر زنانه، مالیدن نوارهای بهداشتی مستعمل به بدنش و دیدن فیلم‌های پورنوگرافی خودارضایی می‌کرده است. این رفتارها سبب درگیری‌های اجتماعی و قانونی و تعارضات مکرر خانوادگی شده بود. بیمار سابقه سه بار بستری روانپزشکی با تشخیص اختلال دوقطبی نوع یک، دوره مانیا، بدون علائم سایکوتیک، به ترتیب در سنین ۱۳، ۱۶ و ۲۰ سالگی داشت که هر بار با کنترل علائم مانیا، رفتارهای جنسی غیرمعمول نیز تا حدی کاهش می‌یافت، اما کاملاً برطرف نمی‌شد. سابقه رفتارهای سوساسی-اجباری شست وشو نیز در حدود ۲۰ سالگی وجود داشت، اما در آن زمان تشخیص اختلال سوساسی-اجباری (OCD^۴) مطرح نشده بود. بر اساس گزارش خانواده و تأیید بیمار، شواهد قابل توجهی از احتمال ابتلای به اختلال کمبود توجه و بیشفعایی (ADHD^۵) در کودکی نیز در وی وجود داشت.

مراجع حاصل زایمان سازارین، بهدلیل عدم تطابق سر جنین و لگن مادر، بود. او در روز اول تولد دچار زردی پاتولوژیک شده و با فوتوتراپی درمان شده بود. رشد کلامی وی تأخیر داشت و از نظر توانایی یادگیری پایین‌تر از همسالان خود بوده است. در بررسی‌های آزمایشگاهی، تصویربرداری مغز و الکتروانسفالوگرافی بیمار یافته نابهنجار دیده نشد. ضربه هوشی بیمار، با استفاده از ماتریس‌های پیشرونده ریون^۶ (۱۹۹۱)، ۷۹ بود. پرسشنامه بالینی چندمحوری میلون ۲ (MCMII-^۷) (۲۰۰۰) مطرح کننده اختلال شخصیت دسته B^۸ بود.

در بیمارستان، مصاحبه بالینی با بیمار، با حضور شش نفر از روانپزشکان عضو هیأت علمی انجام و تشخیص اختلال دوقطبی نوع یک، دوره مانیا، بدون علائم سایکوتیک و رفتارهای پارافیلیک متعدد، شامل رفتارهای مالش‌خواهی^۹، یادگارخواهی^{۱۰}، مبدل‌پوشی^{۱۱} و نظریازی^{۱۲}، بر اساس

هم ابتلایی اختلالات پارافیلیک با اختلال دوقطبی با پیچیدگی روند درمان نیز همراه است. درمان دارویی پارافیلیاهای متنوع و عمده‌تاً شامل مهارکننده‌های اختصاصی باز جذب سروتونین (SSRIها)^{۱۳}، آنتی‌آندرودژن‌ها^{۱۴}، شامل سیپروترون استات^{۱۵}، مدروكسیپروژسترون استات^{۱۶} و آگونیست‌های هورمون آزاد کننده هورمون لوთئینیزان (LHRH)^{۱۷}، است (۱۶-۱۲). با این حال، این درمان‌های هورمونی جایگاهی در درمان اختلال دوقطبی ندارند و درمان با مهارکننده‌های اختصاصی باز جذب سروتونین (SSRIها) نیز در بیماران مبتلا به اپیزود حاد مانیا منوع است. از سوی دیگر، درمان اختلال دوقطبی تأثیر چندانی بر اختلالات پارافیلیک ندارد. برای مثال، شواهد اثربخشی والپروات سدیم^{۱۸} بر رفتار پارافیلیک امیدوار کننده نبوده است (۱۷). رسپریدون^{۱۹} نیز کاربرد محدودی در درمان بیماران خلقی و پارافیلیک داشته است (۱۸، ۱۱).

ما در این گزارش به بررسی یک مورد هم ابتلایی نادر اختلال دوقطبی و انواع مختلف رفتارهای پارافیلیک در یک بیمار مرد می‌پردازیم. برای این گزارش، رضایت کتبی بیمار و پدرش دریافت شده است.

۷۰
۷۰

گزارش مورد

مراجع آقای ۲۵ ساله، مجرد، بیکار، با مدرک تحصیلی سوم راهنمایی بود که به علت پرخاشگری و دزدی از بستگان، در مرکز آموزشی- درمانی روانپزشکی ایران بستری شد. علائم دوره اخیر از حدود سه ماه قبل از بستری و بدون عامل تنفس زای مشخص افزایش یافته بود. این علائم شامل خلق بالا، کاهش نیاز به خواب، پرحرفی، افزایش فعالیت و افزایش میل جنسی بود. در کنار این علائم، پدر بیمار دزدی‌های مکرر او از بستگان، هنگام مهمانی‌ها را گزارش می‌کرد. بیمار ضمن تأیید این موارد، اشاره داشت که از پول و اجسام سرفت کرده استفاده نمی‌کرده و آنها را دور می‌ریخته است. در این موارد، فوریت برای سرفت گزارش نشد. علاوه‌بر این، بیمار مکرراً و فارغ از تشدید دوره‌های خلقی، مرتکب رفتارهای آزارسان دیگر، مانند جابه‌جا کردن اتوبوس‌های داخل شهری، بدون اجازه و خبر راننده‌گان، می‌شد.

بنابر شرح حال، بیمار از سن هشت سالگی عادت به خودارضایی مکرر داشته است. او در سن ده سالگی با تمایل خود، با یک مرد ارتباط جنسی برقرار کرده بود. با شروع

- 1- serotonin-specific reuptake inhibitors
- 2- antiandrogens 3- cyproterone acetate
- 4- medroxyprogesterone acetate
- 5- luteinizing hormone releasing hormone
- 6- sodium valproate 7- risoeridone
- 8- obsessive-compulsive disorder
- 9- attention deficit/hyperactivity disorder
- 10- Raven Progressive Matrices
- 11- Millon Clinical Multiaxial Inventory
- 12- cluster B personality disorder
- 13- frotteurism
- 14- fetishism
- 15- transvestism 16- voyeurism

شده است (۷). برای افتراق این موارد، توجه به دوره‌ای بودن یا تداوم رفتارهای مهارگسیخته و وجود سایر معیارهای بالینی ضروری است. بروز انواع اختلالات کترول تکانه^{۱۲}، مانند اختلال کمبود توجه و بیش فعالی (ADHD)، اختلال سلوک^{۱۳} و اختلالات اختصاصی کترول تکانه، در انواع پارافیلیا شایع است. شیوه ADHD در پارافیلیا، بسته به روش تشخیصی و سن بیماران، از ۷ تا ۷۷ درصد ذکر شده است (۷). بیمار معرفی شده نیز شرح حال مطرح کننده ابتلای به این اختلال در کودکی داشت.

اختلال کمبود توجه و بیش فعالی (ADHD) در کودکی ارتباط معنی داری با پارافیلیا، خصوصاً انواع متعدد، پرخاشگرانه و از نظر اجتماعی منحرفانه آن، دارد و با اختلال سلوک، مشکلات آموزشی و عواقب نامطلوب اجتماعی و قانونی در بیماران پارافیلیک همراه است (۲۴، ۲۳) که شواهد آن در بیمار معرفی شده نیز دیده می‌شود.

در این بیمار، با توجه به هم ابتلایی موجود و فقدان یک درمان اثربخش برای هر دو اختلال، درمان‌های جداگانه‌ای برای دو اختلال خلقی و پارافیلیک در نظر گرفته شد. رویکرد درمانی در مورد اختلال دوقطبی رویکرد معمول بود. اما در مورد اختلال پارافیلیک، با توجه به تداخلات درمانی، از دو داروی دیگر استفاده شد. فیناستراید با مهار نوع II آنزیم^۵ - ردوكتاز^{۱۴}، مانع تبدیل تستوسترون به دی‌هیدروتستوسترون می‌شود. با مصرف این دارو، سطح تستوسترون تغییر نمی‌کند یا کمی افزایش می‌یابد. حدود ۱۰-۱۵ درصد از مصرف کنتدگان فیناستراید دچار عوارضی چون کاهش لبیدو می‌شوند (۲۵، ۲۶). فیناستراید تمایلی به گیرنده آندروروژن ندارد و قادر آثار آندروروژنی، آنتی آندروروژنی، استروژنی، آنتی استروژنی و پروژسترونی است (۲۷). تنها در یک مطالعه از فیناستراید برای درمان رفتارهای جنسی در بیماران دچار دمанс عروقی استفاده شده است (۲۸). هم‌چنین، گزارش‌هایی از درمان موفقیت‌آمیز رفتارهای جنسی پارافیلیک، اجباری و تهاجمی با نالترکسون

معیارهای بالینی متن بازنگری شده چهارمین ویراست راهنمای آماری و تشخیصی اختلالات روانی (DSM-IV-TR)^{۱۵} (۲۱) و عقب‌ماندگی ذهنی خفیف (بر اساس ظن بالینی) تأیید شد. بیمار تحت درمان با والپروئیک اسید (Depakine^{۱۶}) ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ میلی‌گرم در روز، ریسپریدون (تا ۶ میلی‌گرم در روز، بر حسب شرایط بالینی بیمار و عوارض دارویی)، نالترکسون^{۱۷} (۵۰ میلی‌گرم در روز) و فیناستراید^{۱۸} (۱ میلی‌گرم در روز) قرار گرفت. با توجه به شکایات و تشخیص‌های بالینی و از آنجا که ابتلا به اختلالات شخصیتی در مصاحبه‌های بالینی تأیید نشد، درمانی نیز در این جهت صورت نگرفت. سه نوبت معاینه سرپایی پس از ترخیص، در فواصل یک‌ماهه، بهبود نسیی علائم خلقی و رفع تقریباً کامل رفتارهای پارافیلیک را نشان داد.

بحث

در این گزارش، همراهی اختلال دوقطبی با رفتارهای مالش خواهی، یادگارخواهی، مبدل‌پوشی و نظریابی توصیف شده است.

بسیاری از اختلالات محور I با اختلال در مسیرهای نورونی لیمیک^{۱۹}، سینگولیت^{۲۰} و پره‌فرونتال^{۲۱} که در تنظیم انگیزش و کترول رفتارهای جنسی نقش دارند، همراهند (۷). ناحیه اریتال- فرونتال^{۲۲} یکی از مسیرهای نهایی عمدۀ در آسیب‌شناسی روانی اختلالات محور I است که در تنظیم عملکرد اجرایی^{۲۳}، توجه، حافظه کارکردی^{۲۴}، انتظارات و انگیزش‌ها، رویکرد به پاداش‌ها، قضاوت اجتماعی و کترول تکانه نقش دارد. در نمونه‌های حیوانی، ضایعات کورتکس پره‌فرونتال، از راه اختلال در روند شرطی شدن بیزار کننده، با بروز مهارگسیختگی جنسی مرتبط بوده است (۲۲).

بر اساس پنجمین ویراست راهنمای آماری و تشخیصی اختلالات روانی (DSM-5)^{۲۵}، باید بین پارافیلیا (معیار A) و اختلال پارافیلیک (معیارهای A و B) تمایز قائل شد (۱). به نظر می‌رسد در بیمار ما این رفتارها در حد اختلال بالینی مطرح بوده است. عواملی که با پیشرفت از معیار A به سمت معیار B همراه بوده‌اند، عبارتند از جنسیت مذکور، سن (ارتباط معکوس)، مشکلات تکاملی و اختلالات محور I و II (۷).

ارزیابی ابتلاء به سایر اختلالات غیر جنسی محور I در مرتبکان رفتارهای پارافیلیک، خصوصاً در حضور سایر تظاهرات مهارگسیختگی رفتاری (مانند تکانشگری)، توصیه

1- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision	
2- Depakine	3- naltrexone
4- finasteride	5- limbic
6- cingulate	7- prefrontal
8- orbital frontal region	9- executive functions
10- working memory	
11- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition	12- impulse control disorder
13- conduct disorder	14- 5- reductase

9. Horley J. Fixed-role therapy with multiple paraphilic. Clin case stud. 2005; 4(1):72-80.
10. Galli VB, Raute NJ, McConville BJ, McElroy SL. An adolescent male with multiple paraphilic successfully treated with fluoxetine. J Child Adolesc Psychopharmacol. 1998; 8(3):195-7.
11. Mendhekar DN, Mehta R. Mania associated with multiple paraphilic. Indian J Med Sci. 2006; 60(1):28-9.
12. Thibaut F. Pharmacological treatment of paraphilic. Isr J Psychiatry Relat Sci. 2012; 49(4):297-305.
13. Rösler A, Witztum E. Pharmacotherapy of paraphilic in the next millennium. Behav Sci Law. 2000; 18(1): 43-56.
14. Garcia FD, Thibaut F. Current concepts in the pharmacotherapy of paraphilic. Drugs. 2011; 71(6): 771-90.
15. Garcia FD, Delavenne HG, Assumpção Ade F, Thibaut F. Pharmacologic treatment of sex offenders with paraphilic disorder. Curr Psychiatry Rep. 2013; 15(5): 356.
16. Guay DR. Drug treatment of paraphilic and nonparaphilic sexual disorders. Clin Ther. 2009; 31(1):1-31.
17. Nelson E, Briesman L, Holcomb J, Soutullo C, Beckman D, Welge JA, et al. Divalproex sodium in sex offenders with bipolar disorders and comorbid paraphilic: An open retrospective study. J Affect Dis. 2001; 64(2-3):249-55.
18. Bourgeois JA, Klein M. Risperidone and fluoxetine in the treatment of pedophilia with comorbid dysthymia. J Clin Psychopharmacol. 1996; 16(3):257-8.
19. Raven J, Raven JC, Court JH. Manual for Raven s Progressive Matrices and vocabulary scales. Harcourt Assessment. San Antonio, TX; 2004.
20. Millon T. Manual for the Millon clinical multiaxial inventory (MCMI-II). National Computer Systems. Minneapolis, MN; 1988.
21. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM-IV-TR™). American Psychiatric Publishing. Washington, DC; 2000.
22. Davis JF, Loos M, Di Sebastiano AR, Brown JL, Lehman MN, Coolen LM. Lesions of the medial

وجود دارد، اما کارآزمایی‌های بالینی شاهددار و تصادفی در این مورد انجام نشده است (۲۹-۳۱).

بیمار معرفی شده یکی از معده بیمارانی است که شرح ابتلای او به اختلال دوقطبی و انواع اختلالات پارافیلیک، در کنار بهره هوشی پایین تر از حد طبیعی و سابقه احتمالی ابتلاء به ADHD منتشر می‌شود. درمان بیمار با ترکیبی از داروها موفقیت‌آمیز بود، اما نمی‌توان یک عامل منفرد اثربخش را مشخص ساخت.

[با به اظهار نویسنده مسئول مقاله، حمایت مالی از پژوهش و تعارض منافع وجود نداشته است].

منابع

1. American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (DSM-5™). American Psychiatric Publishing. Washington, DC; 2013.
2. Kafka MP, Prentky R. A comparative study of nonparaphilic sexual addictions and paraphilic in men. J Clin Psychiatry. 1992; 53(10):345-50.
3. Sorrentino RM. Paraphilia. In: Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P. (Editors). Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, 9th Edition. Lippincott Williams & Wilkins. Philadelphia, PA; 2009.
4. Marsh PJ, Odlaug BL, Thomarios N, Davis AA, Buchanan SN, Meyer CS, et al. Paraphilia in adult psychiatric inpatients. Ann Clin Psychiatry. 2012; 22(2):129-39.
5. Grant JE. Clinical characteristics and psychiatric comorbidity in males with exhibitionism. J Clin Psychiatry. 2005; 66(11):1367-71.
6. Raymond NC, Coleman E, Ohlerking F, Christenson GA, Miner M. Psychiatric comorbidity in pedophilic sex offenders. Am J Psychiatry. 1999; 156(5):786-8.
7. Kafka M. Axis I psychiatric disorders, paraphilic sexual offending and implications for pharmacological treatment. Isr J Psychiatry Relat Sci. 2012; 49(4):255-61.
8. Abel GG, Becker JV, Cunningham-Rathner J, Mittelman M, Rouleau JL. Multiple paraphilic diagnoses among sex offenders. Bull Am Acad Psychiatry Law. 1988; 16(2):153-68.

- prefrontal cortex cause maladaptive sexual behavior in male rats. *Biol Psychiatry.* 2010; 67(12):1199-204.
23. Kafka MP, Prentky R. Attention-deficit/ hyperactivity disorder in males with paraphilic and paraphilia-related disorders: a comorbidity study. *J Clin Psychiatry.* 1998; 59(7):388-96.
24. Kafka MP, Hennen J. A DSM-IV Axis I comorbidity study of males (n=120) with paraphilic and paraphilia-related disorders. *Sex Abuse.* 2002; 14(4):349-66.
25. Marks LS. 5 -reductase: History and clinical importance. *Rev Urol.* 2004; 6(suppl. 9):s11-s21.
26. Traish AM, Hassani J, Guay AT, Zitzmann M, Hansen ML. Adverse side effects of 5 -reductase inhibitors therapy: persistent diminished libido and erectile dysfunction and depression in a subset of patients. *J Sex Med.* 2011; 8(3):872-84.
27. Merck & Co., Inc. PROPECIA® (Finasteride). Whitehouse Station, NJ 08889, USA. Available at: http://www.accessdata.fda.gov/drugsatfda_docs/label/2011/02078s018lbl.pdf (last access: 08/20/2013).
28. Na HR, Lee JW, Park SM, Ko SB, Kim S, Cho ST. Inappropriate sexual behaviors in patients with vascular dementia: possible response to finasteride. *J Am Geriatr Soc.* 2009; 57(11):2161-2.
29. Berner W, Briken P. Paraphilia, sexual preference disorders. Diagnosis, etiology, epidemiology, treatment and prevention. *Bundesgesundheitsblatt Gesundheitsforschung Gesundheitsschutz.* 2007; 50(1):33-43.
30. Sandyk R. Naltrexone suppresses abnormal sexual behavior in Tourette's syndrome. *Int J Neurosci.* 1988; 43(1-2):107-10.
31. Ryback RS. Naltrexone in the treatment of adolescent sexual offenders. *J Clin Psychiatry.* 2004; 65(7):982-6.

Case Report

Comorbidity of Bipolar Disorder and Multiple Paraphilic Behaviors: A Case Report

Abstract

Objectives: To introduce a patient with bipolar disorder type 1 who developed multiple paraphilic behavior. **Case report:** A 25 year old man with history of bipolar disorder type 1 along with paraphilic behaviors including frotteurism, fetishism, transvestism, voyeurism, and oppositional behaviors, lower than normal intelligence and possible history of attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD) was referred and treated by valproic acid (Depakine), risoeridone, naltrexone, and finasteride. **Conclusion:** It is important to consider the psychiatric comorbidity of mood disorder and paraphilic disorders for proper evaluation and treatment of the patient and also for preventing the medication interactions.

Key words: bipolar disorder; paraphilia; case report

[Received: 19 September 2013; Accepted: 15 July 2014]

Leila Kamalzadeh ^a, Kaveh Alavi ^b,
Mansour Salehi*

* Corresponding author: Mental Health Research Center, Tehran Institute of Psychiatry-School of Behavioral Sciences and Mental Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran, IR.

Fax: +9821-66506853

E-mail: mansour.salehi@gmail.com

^a Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; ^b Mental Health Research Center, Tehran Institute of Psychiatry- School of Behavioral Sciences and Mental Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.